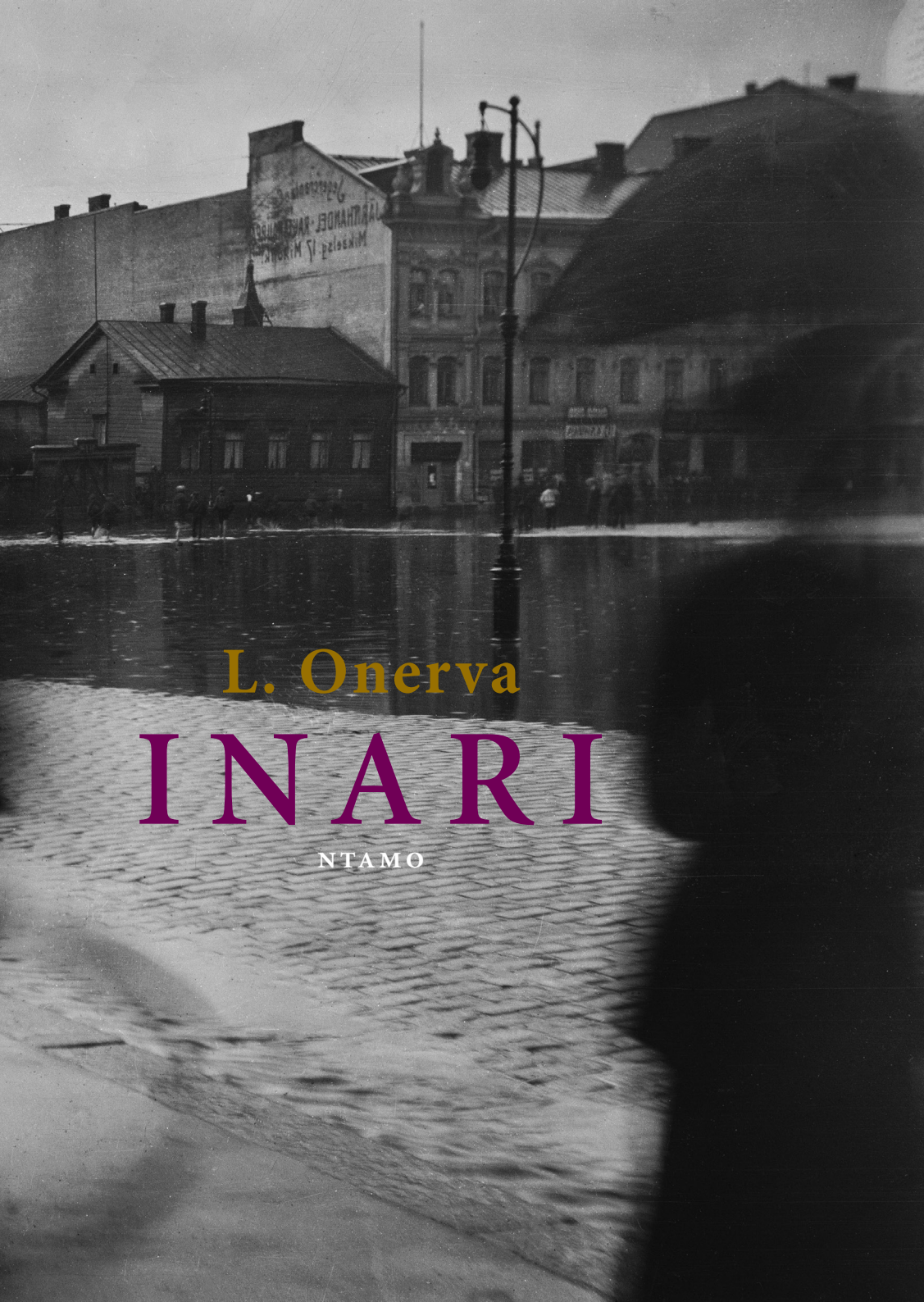

L. Onerva

INARI

NTAMO

INARI

L. ONERVA

INARI

Romaani

NTAMO

Helsinki

2 0 2 4

UUSINTAPAINOS ORIGINAALISTA:
L. Onerva, *Inari*. Kirja, Helsinki 1913.

ISBN 978-952-215-911-3

KANSI & TAITTO
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
Verner Grönlund, *Tulva Mikonkadulla Ateneumilta katsottuna*
(1900-luvun alku; kuva käännetty; näkyvillä 1891 perustettu
Rob. Huberin vesijohtoliike ennen korttelin murtaneen
Kaisaniemenkadun valmistumista 1920),
Helsingin kaupunginmuseo

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2024
www.ntamo.net

I.

Inari istui ja odotti.

Meri kohisi raskaasti huoneen seinustan edessä. Syksyinen tuuli ulisi valittavasti savupiipuissa.

Yksinäisyyden ja turvattomuuden tunne värisytti Inaria. Kello oli jo yhdeksän ja laskeutuva yö alkoi kauhistaa. Ilmassa oli jotakin kamalaa. Puolipimeän, surullisesti sisustetun vuokrahuoneen esineet irvistelivät tyhjää, haamumaista irvettä, ovi näytti uhkaavan ja kaikki nurkat ja sokkelot, joihin heikosti valaisevan lampun valo ei ulottunut, tuntuivat elävän omaa salaperäistä ja hirvittävää elämäänsä.

Inari nousi ja sytytti kaksi kynttilää.

Niiden kelmeästi lekottava liekki antoi vain lisää eloa hämärän epämääräisille hirviöille. Inari ei uskaltanut katsella ympärilleen. Hän palasi jälleen työpöytänsä ääreen odottamaan. Vaikka hän tiesi sen turhaksi.

Porkan olisi pitänyt tulla jo aikoja sitten.

Hän ei kaikesta päättäen tullut enää tänään. Inari tiesi sen kokemuksesta ja sentään hän ei voinut lakata odottamasta, niin kauan kuin oli vielä pieninkin mahdollisuus. Hän kaipasi ihmisseuraa, mutta ei tohtinut mennä ulos huoneestaan. Joku selittämätön voima sitoi hänet liikkumattomaksi paikalleen, vaikka sovittu aika jo kokonaan oli ohitse ja hän rauhallisesti olisi voinut heittää mielestään koko kohtaamisen, ryhtyä jälleen työhönsä tai mennä muuhun seuraan. Mutta hänen täytyi vain odottaa. Niin väkivaltaisesti hallitsi tuon odotetun miehen haltia hänen tahtoaan.

Sitäpaitsi oli tällä tuskaisella jännitystilalla pitkät juuret hänen menneisyydessään. Odotusta, pelkoa, ikävöimistä, sitä oli ollut koko hänen elämänsä niin pitkälle kuin hän muisti. Onnen odotusta ja onnettomuuden pelkoa, onnen pelkoa ja onnettomuuden odotusta. Se kuului hänen luonteeseensa, se sekaantui kaikkeen, mitä hän teki, tunsu tai ajatteli.

Hän oli huhtikuun lapsi, täynnä lakkaamatonta levottomuutta, puolinaisuutta, valon ja varjon alati vaihtuvaa karkelointia, aavistelevaa hermoväriä, samanlaista kuin se, joka elää keväisten viidakkojen paljailla, punertavilla oksaverkoilla. Joka hetki odottaen elämää, peljäten kuolemaa, odottaen kuolemaa, peljäten elämää. Mitä parempi hänen oli olla, sitä enemmän vapisi hän tulevaisuuden kauhuja. Milloin hyvänsä saattoi taivaasta iskeä se hävityksen salama, joka tuhosi kaiken.

* * * * *

Mutta tällä rauhattomalla sydämen tykytyksellä oli myös ulkonaiset syynsä Inarin elämän vaiheissa. Kotonaan hän ei koskaan ollut nähnyt yhtään sopusointuista päivää. Heikon, juopottelevan isän ja ankaran, hyveellisyyttä torailevan äidin välillä hän oli ollut ainaisella heittelyksellä, aina säikähdellen, aina peljäten pahinta, koettaen estää riitaa ja väärinymmärryksiä, sovitellen ja ottaen usein viattomasti syyn omille niskoilleen, taistellen toiselta puolen rappeutumista, toiselta puolen raakuutta vastaan. Oli päiviä, jolloin koko talo oli täynnä sotaa ja pauhinaa, jolloin solvaukset ja sadatukset halkoivat ilmaa, jolloin lyötiin säpäleiksi tuoleja ja paiskeltiin ovia. Tällöin istui Inari tavallisesti jossakin nurkassa tai vaatekomerossa piilossa kuin pelästynyt varpunen, sydän tulvillaan sääliä, inhoa ja tuskaa. Ja tällöin hän saattoi surra

omaa syntymätään, rukoilla jumalalta pelastusta vaikka kuoleman muodossa. – Syvemmin oli hän kuitenkin kiintynyt isäänsä tämän epäsäännöllisyyksistä huolimatta. Hän oli inhimillisempi, hänen sieluunsa saattoi nähdä, hän osasi iloita ja surra, unelmoida ja kuvitella, innostua ja tylsistyä, olla hellä ja murheelinen niinkuin Inarikin. Äiti sitävastoin oli aina kaukainen ja omituisesti ulkopuolinen, aina täynnä sääntöjä ja käytännöllistä laskevaisuutta, aina järkevä, kalsea ja Inarin mielestä hyvin kova. Isällekin. Hänestä tuntui, että jos äiti olisi ollut lempeämpi olisi isäkin ollut aivan toisenlainen. Vaistomaisesti hän aina asettui isänsä puolelle koettaen hyvyydellä korvata äitinsä pahuutta. Usein sattui, että isä lauantai-illoin viipyi tavallista pitempään kaupungissa, joka ollen vain viiden kilometrin päässä oli hänen asioittensa hoidon luonnollinen keskus. Silloin aina odotti Inari häntä salaa, vaikka aamuun asti, ollakseen saapuvilla kaikkien surullisten sattumain varalta. Silloin jo oppi Inari odotuksen tuskat. Joka hetki toi hänen mieleensä kauhunkuvia mahdollisesti tapahtuvista tai jo tapahtuneista onnettomuuksista. Ja hän saattoi istua siten liikkumattomana tuntikausia pimeässä huoneessa, henki kurkussa, korva ruutua vasten, kipeällä jännityksellä tarkaten yölliseltä maantieltä kuuluvia kulkusia tai kärrin kolinaa.

Sittenkään kun Inari pääsi ylioppilaaksi ja pääkaupunkiin, ei tämä jännitys hellittänyt. Hän eli edelleen alituudessa mielikuva-yhteydessä sen salaisen kauhun maailman kanssa, josta hän koteutui. Jos hän joskus unohtui olemaan keveä ja huoleton, pelästyi hän heti itseään, pitäen sitä jo varmana vaaran enteenä. Ja kun vihdoinkin todellakin hänen isänsä eräänä päivänä löydettiin huoneestaan kuula ohimossa, ei se Inarille enää ollut mikään yllätys. Senkin oli hän jo edeltäpäin käynyt läpi, unettomina öinä, tuskaa punovissa aivoissaan.

Kuitenkin vaikutti tämä tapaus ratkaisevasti Inarin kohtaloon. Isä jätti jälkeensä hyvin sekavat ja huonot raha-asiat ja hänen omavaltainen kuolemansa oli omiaan antamaan aihetta monenlaisiin halventaviin huhuihin, jotka yltivät Inarinkin korviin. Äiti ja Inari jäivät melkein puille paljaille. Äiti oli nyt monin verroin ankarampi Inarille kuin milloinkaan ennen, vieraat entistä vieraampia. Ylpeys ja halveksinta tekivät Inarin yksinäiseksi, ihmisiä hylkiväksi, ja melkein pelkästä suuttumuksesta hän silloin nopeasti ja katkerasti suoritti kandidaattitutkinnon saadakseen työtä, päästäkseen rahallisesti vapaaksi äidistään ja kuulemasta hänen ainaista karkeaa näykkimistään ja jankkaustaan: miten Inarilta muka puuttui siveellistä selkärankaa niin kuin isältäkin, miten hän oli tyhjäntoimittaja, jolle vielä oli käyvä samoin kuin isällekin.

Siihen asti Inari olikin virunut yliopistossa jotenkin tyhjin toimin, kuten tekevät enimmäkseen nuoret tytöt, katsellut ympärilleen, elänyt kuvitelmissa ja sisällisissä elämänongelmoissa. Hänellä ei ollut mitään halua opettajaksi, joksi äiti tahtoi häntä, eikä muutenkaan miksikään virka- tai tiedenaiseksi. Itse puolestaan hän olisi mennyt Ateneumiin, mutta äidin kivenkova kiello oli aikoinaan hänet sieltä estänyt ja niin se oli jäänyt. Inari oli pysähtynyt yliopiston penkille lapsellisen mukavasti murehtimaan muka laiminlyötyä elämänsä sumusta ja tätä pakkotyötä, josta ei mikään muu kuin äidin kuolema voinut häntä pelastaa. Hän vihasi äitinsä tahtoa, mutta ei voinut siitä irtautua.

Inari ei ollut lujatahtoinen eikä itsenäinen, senkin vuoksi ettei hän ollut päämäärästään eikä itsestään selvillä. Hän oli mielikuvituksensa raiskaama, älyllinen hysteerikko, hän hapuili kuin pimeässä tuhannen vastakkaisen halun jäytämänä, päättämättömänä, vailla suurta intohimoa tai antautumisen kykyä mihinkään suuntaan, mutta sentään uteliaana, herkkänä, silmät suurina ja

aavistelevina. Muutamia rakkaudenseikkailuja hänellä oli niinkuin muillakin hänen ikäisillään tytöillä. Pitkän, auringottoman nuoruutensa korvaukseksi hän aivan janosi hellyyttä ja ihailua. Mutta hän ei koskaan itse hurmautunut, ei ihastunut silmittömästi. Salaisen kotisurunsa, salaisen taiteenikävänsä pohjalta hän uskotteli olevansa jo hyvin kokenut ja kaikkiymmärtäväinen. Hänessä oli yht'aikaa lapsen oikullista nautinnon-himoa ja vanhan epäilijän kyynillisyyttä ja hänen seurustelunsa miesten kanssa horjui toverillisuuden ja aistillisuuden rajamailla, vaihdellen keimailun ja suojaavan äidin tunteen välillä.

Inariin rakastui moni, kosikin, mutta hän oli yhtä haluton ottamaan kuin jättämäänkin ja siten hän tavallisesti teki kaiken lopullisen eron ja yhdynnän mahdottomaksi uuvuttaen uhrinsa pitkään, voimattomaan kiintymykseen, jonkinlaiseen kroonilliseen rakkauteen. Siihen sopikin parhaiten hänen epämääräinen, kaikissa äänilajeissa liikkuva ystävyytensä ihmisiin. Hän oli muita kohtaan hyvä ja itsensä suhteen varovainen.

Mutta tämä varovaisuus oli enemmän itsesäilytysvaistoa kuin arkuutta, mieluummin voimaa kuin heikkoutta. Hän ei tahtonut heittää itseään pois turhan tähden. Hän tahtoi olla aivan ehjä, kulumaton, koskematon, kokonainen, silloin kun se oikea, oikea rakkaus, oikea hetki tulisi, joka vaatisi kaikki hänen voimansa. Ja se tulisi kerran! Sen oli hän aina tuntenut. Hänen hyvän päänsä erittelevä laskevaisuus oli räikeässä ristiriidassa hänen pohjimmaisen vaistonsa kanssa. Hänen veressään asui kosmellinen poltto, joka ikävöi suurta haltioitumista, sellaista rajatonta, kaikkeutta syleilevää hurmautumista, jolloin saattoi vaikka tanssia itsensä kuoliaaksi niinkuin antiikin menaadit tai poltattaa itsensä elävältä niinkuin kristityt marttyyrit.

Tämän tapaista antaumuksen sankaririemua oli Inari jo lapsesta asti kuvitellut korkeimmaksi onnekseen. Ensin aivan

naivististi, asiallisesti, historiallisten esikuvien mukaisesti, myöhemmin epämääräisemmin, naisellisemmin. Suuren rakkauden kanssa se varmaan tulisi...

Sitä hän odotti.

Ja se tuli Porkan mukana. Silloin muuttui Inari kokonaan. Hauras rokokokuori, johon hän tähän asti oli verhoutunut, särkyi silloin päästään esille hänessä aina piilseen raskaan, kaikkivoimaisen intohimon. Hän kokoontui, keskittyi. Hänestä tuli niin vakava, ettei pienimmällekin kevytmielisyydelle enää jäänyt tilaa. Kaikki hänen entisen epämääräisen levottomuutensa pienet synnit hävisivät olemattomiin tässä suuressa, puhtaassa antaumuksessa.

Siitä oli jo yli neljä vuotta kuin hän ensimmäisen kerran oli tavannut Porkan. – Hän oli juuri silloin suorittanut tuon pakollisen ja äkkipikaisen kandidaattitutkintonsa mahdollisimman vähän erikoistutkimuksia kysyvissä aineissa, salaten sekä itseltään että äidiltään, kuinka vähän hän oikeastaan tällä ylimalkaisen humanistisen tieteellisyyden sädekehällä varustettuna oli kykenevä jokapäiväiseen virka- ja leipätaisteluun. Mutta jouduttuaan uudelleen äitinsä kanssa riitaan velvollisuudesta ja kelvollisuudesta hän teki tämän kanssa uhmaavan eron päättäen lujasti tavalla tai toisella tulla toimeen yksin, omilla ansioillaan. Äkillisessä tarmon puuskassaan hän onnistui voittamaan luontaisen arkatunteisuutensa. Hän kävi erinäisissä virastoissa ja toimistoissa kyselemässä työtä, ja kiitos olkoon hänen sovinnaisen maisteri-tittelinsä ei häntä missään suoranaisesti heitetty ovelle. Hänelle keksittiin aina jotakin sivistyneelle ihmiselle sopivaa työskentelyä. Tällöin hän myös eräältä sanomalehdeltä sai toimekseen mennä haastattelemaan taiteilija Porkkaa.

Porkan nimi oli siihen aikaan kaikkien huulilla. Hän oli taiteessaan vallankumouksen mies, jota ei voinut syrjäyttää.

” Silloin saattoi hän harhailla tajuttomassa tuskassa ympäri kaupunkia, näkemättä, tuntematta ketään, juosta pitkin katuja tuntikausia kuin koditon koira.

NTAMO 2024

ISBN 978-952-215-911-3

L. ONERVA (1882–1972) KIRJOITTI
RUNOJEN, NOVELLIEN JA *Mirdjan*
LISÄKSI KAKSI MUUTAKIN
ROMAANIA. *UPEA Inari*
ILMESTYI 1913.